شناسنامه ماده:

	دوره	کد ماده	عنوان ماده	نوع ماده	واحد	نوع واحد	ساعات هفتگی
	کارشناسی ارشد پیوسته		نحو و صرف ۷	پایه	۲	نظری	۲
رشته	قرآآت						
روش تدریس	القایی- خودخوان-کتابخانه ای- کار در کلاس						
تعریف ماده	این ماده به بررسی قواعد نحوی و صرفی بر اساس کتاب الفیه ابن مالک (نحو: از ابتدای باب التعجب (بیت ٤٧٤) تا انتهای باب البدل (بیت ٥٧٢) و صرف: کل باب‌های الوقف (بیت ٨٨٢) و الإمالة (بیت ٩١٥) می پردازد و به منظور تسلط طلاب بر قواعد نحوی و صرفی است تا طلاب بتوانند نصوص شرعی را دقیق تر فهم نمایند. لذا می بایست طلاب ابیات الفیه را حفظ نموده و بتوانند آن را شرح دهند.						
اهداف ماده	۱. طلاب بتوانند قواعد نحوی و صرفی خوانده شده در الفیه را شرح داده، آن را بر نصوص تطبیق دهند و معانی درست نص را فهم نمایند. ۲. آشنایی با اختلافات مشهور در ابواب نحوی و صرفی و اثر اختلافات بر تغییر معانی.						
دستاورد آموزشی	پس از تدریس این توانایی در طلاب ایجاد می شود: ۱. استفاده از قواعد عربی در درک صحیح از نصوص. ۲. حفظ ابیات الفیه و شرح آنها. ۳. فهم اختلافات مشهور در ابواب نحوی و صرفی و اثر آنها در تغییر معانی.						

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	حفظ نحو	٪۱۸	٪۱۸	یک چهارم نمرات از صرف باشد.
۲	حفظ صرف	٪۷	٪۷	
۳	اعراب	٪۱۵	٪۳۰	
۴	شرح متن نحو	٪۱۰	٪۲۵	
۵	شرح متن صرف	٪٤	٪۲۰	
۶	نحو: تعریفات، تقسیمات، شروط	٪۵	٪۲۰	
۷	صرف: تعریفات، تقسیمات، شروط	٪۲	٪۱۵	

مراجع و مصادر:

۱- شرح ابن عقيل على ألفية ابن مالك: المؤلف: ابن عقيل، عبد الله بن عبد الرحمن العقيلي الهمدانى المصرى (المتوفى: ۷۶۹هـ)، المحقق: محمد محيى الدين عبد الحميد، الناشر: دار التراث - القاهرة، دار مصر للطباعة، سعيد جودة السحار وشركاه.
۲- أوضح المسالك إلى ألفية ابن مالك: المؤلف: عبد الله بن يوسف بن أحمد بن عبد الله ابن يوسف، أبو محمد، جمال الدين، ابن هشام (المتوفى: ۷۶۱هـ)، المحقق: يوسف الشيخ محمد البقاعى، الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع.
۳- شرح الأشمونى على ألفية ابن مالك: المؤلف: على بن محمد بن عيسى، أبو الحسن، نور الدين الأُشْمُونى الشافعى (المتوفى: ۹۰۰هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية بيروت- لبنان، الطبعة: الأولى ۱۴۱۹هـ- ۱۹۹۸م.

۴- شرح الكافية الشافية: المؤلف: محمد بن عبد الله، ابن مالك الطائی الجیانی، أبو عبد الله، جمال الدین (المتوفی: ۶۷۲هـ)، المحقق: عبد المنعم أحمد هریدی، الناشر: جامعة أم القری مرکز البحث العلمی وإحیاء التراث الإسلامی کلیة الشریعة والدراسات الإسلامیة مکة المکرمة.

۵- النحو الوافی: المؤلف: عباس حسن (المتوفی: ۱۳۹۸هـ)، الناشر: دار المعارف.

۶- معانی النحو: المؤلف: فاضل صالح السامرائی، الناشر: دار الفکر للطباعة والنشر والتوزیع – الأردن.

سرفصل های ماده:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
۱	تعجب چند صیغه قیاسی و چند صیغه غیر قیاسی دارد؟، در آیه‌ی «أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا» هِمْ چه نقش اعرابی دارد؟، فرق صیغه‌های تعجبی ما افعله و افعل به از لحاظ معنایی چیست؟، با چه شرطی متعجب منه می-تواند حذف شود؟، شروط فعل‌هایی که صیغه تعجب از آن ساخته می‌شود؟، اختلاف اعرابی در عبارت «مَا أَحْسَنَ زيدًا» چیست؟	**التعجّب:** **۴۷۴. بِأَفْعَلَ انْطِقْ بَعْدَ مَا تَعَجُّبَا أَوْ جِىءْ بِأَفْعِل قَبْلَ مَجْرُورٍ بِبَا** **وتلو أفعل انصبنّه كما أوفى خليلنا وأصدق بهما** **وحذف ما منه تعجّبت استبح إن كان عند الحذف معناه يضح** **وفى كلا الفعلين قدما لزما منع تصرّف بحكم حتما** **وصغهما من ذى ثلاث صرّفا قابل فضل تمّ غير ذى انتفا** **وغير ذى وصف يضاهى أشهلا وغير سالك سبيل فعلا** شرح ابن عقیل: صص ۱۵۴-۱۴۷؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۳۵۲-۳۳۹؛
۲	اگر کلماتی فاقد شروط ساختن تعجب باشد چگونه صیغه تعجب ساخته می‌شود؟، روش ساختن تعجب از افعال مجهول؟، آیا معمول فعل تعجب می‌تواند مقدم شود؟، بین ما و فعل تعجب چه چیزهایی می‌تواند فاصله ایجاد کند؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس گذشته؟	**وأشدد أو أشدّ أو شبههما يخلف ما بعض الشّروط عدما** **ومصدر العادم بعد ينتصب وبعد أفعل جرّه بالبا يجب** **وبالنّدور احكم لغير ما ذكر ولا تقس على الذى منه أثر** **وفعل هذا الباب لن يقدّما معموله ووصله به الزما** **وفضله بظرف او بحرف جرّ مستعمل والخلف فى ذاك استقر** شرح ابن عقیل: صص ۱۵۹-۱۵۴؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۳۶۲-۳۵۳؛
۳	نقش اعرابی «اسْمَيْنِ» در بیت ابن مالک چیست؟، فاعل نعم و بئس چند نوع است؟، اختلاف نحاة در جمع بین تمییز و فاعل ظاهر؟، اگر ما بعد از نعم بیاید، ما چه اعرابی دارد؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**نِعْمَ وبئس وما جرى مجراهما:** **فِعْلَانِ غَيْرُ مُتَصَرِّفَيْنِ نِعْمَ وَبِئْسَ رَافِعَانِ اسْمَيْنِ** **مقارنى أل أو مضافين لما قارنهما كنعم عقبى الكرما** **ويرفعان مضمرا يفسّره مميّز كنعم قوما معشره** **وجمع تمييز وفاعل ظهر فيه خلاف عنهم قد اشتهر** **وما مميّز وقيل فاعل فى نحو نعم ما يقول الفاضل** شرح ابن عقیل: صص ۱۶۶-۱۶۰؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۳۷۵-۳۶۷؛
۴	منظور از مخصوص به ذم و مخصوص به مدح چیست؟ نقش اعرابی آن‌ها؟، چه فعلی به جای بئس در ذم می-تواند بیاید؟، اختلاف علماء در اعراب حبذا و لاحبذا؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**ويذكر المخصوص بعد مبتدا أو خبر اسم ليس يبدو أبدا** **وإن يقدّم مشعر به كفى كالعلم نعم المقتنى والمقتفى** **واجعل كبئس ساء واجعل فعلا من ذى ثلاثةٍ كنعم مسجلا** **ومثل نعم حبّذا الفاعل ذا وإن ترد ذمّا فقل لا حبّذا** **وأوّل ذا المخصوص أيا كان لا تعدل بذا فهو يضاهى المثلا** **وما سوى ذا ارفع بحبّ أو فجرّ بااليا ودون ذا انضمام الحا كثر** شرح ابن عقیل: صص ۱۷۳-۱۶۶؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۳۸۷-۳۷۶؛
۵	شروط ساختن صیغه افعل تعجب؟، اگر کلماتی فاقد شروط ساختن افعل تفضیل باشد چگونه صیغه افعل تفضیل ساخته می‌شود؟، افعل تفضیل چند نوع است؟ حکم هر یک از آن‌ها؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**أَفْعَل التفضيل:** **صغ من مصوغ منه للتعجب أفعل للتفضيل وأب اللذ أبى** **وما به إلى تعجّبٍ وصل لمانع به الى التفضيل صل** **وأفعل التفضيل صله أبدا تقديرا أو لفظا بمن إن جرّدا** **وإن لمنكور يضف أو جرّدا ألزم تذكيراً وأن يوحّدا** **وتلوُ أل طبق وما لمعرفه أضيف ذو وجهين عن ذى معرفه** **هذا إذا نويت معنى من وإن لم تنو فهو طبق ما به قرن** شرح ابن عقیل: صص ۱۸۳-۱۷۴؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۴۲۶-۳۹۴؛
۶	در چه صورتی مجرور بر مفضول مقدم می‌شود؟، مسئله کحل در باب افعل تفضیل چیست؟	**وإن تكن بتلو من مستفهما فلهما كن أبداً مقدّما** **كمثل ممّن أنت خير ولدى إخبار التقديم نزرا وردا**

	تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**ورفعه الظاهر نزر ومتى عاقب فعلا فكثيراً ثبتا** **كلن ترى فى النّاس من رفيق أولى به الفضل من الصّدّيق** شرح ابن عقیل: صص ۱۸۹-۱۸۳؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۴۳۳-۴۲۷؛
۷	تعریف تابع؟، تعریف نعت چیست؟، هر یک از قیود تعریف نعت برای چیست؟، نعت در چه اموری متبوع خود را تبعیت می‌کند؟، شروط نعت؟، منظور از «سواهما» در بیت ابن مالک چیست؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**النّعت:** **يتبعُ فى الإعراب الأسماء الأول نعت وتوكيد وعطف وبدل** **فالنّعت تابع متمٌّ ما سبق بوسمه أو وسم ما به اعتلق** **وليعط فى التعريف والتنكير ما لما تلا كامرر بقوم كرما** **وهو لدى التوحيد والتذكير أو سواهما كالفعل فاقف ما قفوا** **وانعت بمشتق كصعبٍ وذرب وشبهه كذا وذى والمنتسب** شرح ابن عقیل: صص ۱۹۵-۱۹۰؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۴۶۱-۴۳۴؛
۸	نقش اعرابی «منکرا» در بیت ابن مالک چیست؟، شروط نعت واقع شدن جمله؟، فرق جمله طلبیه و جمله خبریه؟، آیا نعت می‌تواند مصدر منکر باشد؟، تعدد نعت برای منعوت متعدد چه شروطی دارد؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**ونعتوا بجملةٍ منكراً فأعطيت ما أعطيته خبراً** **وامنع هنا إيقاع ذات الطلب وإن أتت فالقول أضمر تصب** **ونعتوا بمصدر كثيراً فالتزموا الإفراد والتذكيرا** **ونعت غير واحدٍ إذا اختلف فعاطفاً فرّقه لا إذا ائتلف** **ونعت معمولي وحيدى معنى وعمل أتبع بغير استثنا** شرح ابن عقیل: صص ۲۰۳-۱۹۵؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۴۸۸-۴۶۰؛
۹	تعدد نعت برای منعوت واحد چگونه است؟، نعت مقطوع به چه معناست؟، عاملِ رفعِ نعتِ مقطوع چیست؟، عاملِ نصبِ نعتِ مقطوع چیست؟، آیا هر یک از نعت و منعوت می‌توانند حذف شوند؟، برای منعوت واقع شدن «سَفِينَة» در آیه‌ی: «وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا» استدلال کنید. تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	وإن نعوت كثرت وقد تلت مفتقراً لذكرهنّ أتبعت واقطع أو اتبع إن يكن معيّنا بدونها أو بعضها اقطع معلنا وارفع او انصب إن قطعت مضمرا مبتدأ أو ناصباً لن يظهرا وما من المنعوت والنعت عقل يجوز حذفه وفى النعت يقلّ شرح ابن عقیل: صص ۲۰۵-۲۰۳؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۵۰۰-۴۸۸؛
۱۰	تعریف توکید؟، توکید معنوی چند نوع است؟، توکید با کل، کلا و کلتا چگونه است؟، نوع الف و لام در الضمیر بکار رفته در بیت ابن مالک چیس؟، منظور از النافلة در بیت ابن مالک چیست؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**التوكيد:** **بالنفس أو بالعين الاسم اكدا مع ضمير طابق المؤكدا** **واجمعهما بأفعل إن تبعا ماليس واحدا تكن متبعا** **كلا اذكر فى الشمول وكلا كلتا جميعا بالضمير موصلا** **واستعملوا أيضا ككلٍّ فاعله من عمّ فى التوكيد مثل النافلة** شرح ابن عقیل: صص ۲۰۸-۲۰۶؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۵۱۶-۵۰۱؛
۱۱	اجمع و فروع آن؟، توکید نکره چگونه است؟، آیا مثنی با مثنایِ اجمع و جمعاء توکید می‌شود؟، توکید ضمیر متصل مرفوع به چه صورت است؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**وبعد كلٍّ أكّدوا بأجمعا جمعاء أجمعين ثم جمعا** **ودون كلٍّ قد يجىء أجمع جمعاء أجمعون ثم جمع** **وإن يفد توكيد منكور قبل وعن نحاة البصرة المنع شمل** **واغن بكلتا فى مثنّى وكلا عن وزن فعلاء ووزن أفعلا** **وإن تؤكد الضمير المتصل بالنفس والعين فبعد المنفصل** **عنيت ذا الرّفع وأكّدوا بما سواهما والقيد لن يلتزما** شرح ابن عقیل: صص ۲۱۳-۲۰۹؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۵۲۵-۵۱۷؛
۱۲	توکید لفظی چگونه است؟، توکید حروف چه شروطی دارد؟،	**وما من التوكيد لفظىّ يجى مكرّرا كقولك ادرجى ادرجى** **ولا تعد لفظ ضمير متّصل إلا مع الفظ الذى به وصل** **كذا الحروف غير ما تحصّلا به جواب كنعم وكبلى** **ومضمر الرّفع الذى قد انفصل أكّد به كلَّ ضمير اتصل** شرح ابن عقیل: صص ۲۱۷-۲۱۳؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۵۳۷-۵۲۵؛
۱۳	تعریف عطف؟، عطف بیان چیست؟، هر چیزی که بتوان عطف بیان گرفت، بدل هم می‌تواند باشد؛ مگر در دو مسأله؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**العطف:** **العطف إمّا ذو بيان أو نسق والغرض الآن بيان ما سبق** **فذو البيان تابع شبه الصفه حقيقة القصد به منكشفه** **فأولينه من وفاق الأوّل ما من وفاق الأوّل النّعت ولي** **فقد يكونان منكّرين كما يكونان معرّفين** **وصالحا لبدليّة يرى فى غير نحو يا غلام يعمرا** **ونحو بشر تابع البكرىّ وليس أن يبدل بالمرضى** شرح ابن عقیل: صص ۲۲۳-۲۱۸؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۵۵۴-۵۳۸؛

۱۴	تعریف عطف نسق؟، انواع حروف عطف؟، واو برای چه نوع عطفی است؟، شرط عطف با فاء؟، با توجه به شروط صله اعرابِ کاملِ عبارتِ «الذی یطیر فیغضبُ زیدٌ الذبابُ»؟، احکام خاص فاء؟، شروط عطف با ثم؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**عطف النسق:** **تالٍ بحرف متبع عطف النّسق کاخصص بودٍّ وثناءٍ من صدق** **فالعطف مطلقا بواو ثمّ فا حتی أم أو کفیك صدقٌ ووفا** **وأتبعت لفظاً فحسب بل ولا لکن کلم یبد امرؤ لکن طلا** **فاعطف بواو سابقا أو لاحقا فی الحکم أو مصاحبا موافقاً** **واخصص بهاعطف الذی لا یغنی متبوعة کاصطفّ هذا وابنی** **والفاء للترتیب باتصال وثمّ للترتیب بانفصال** **واخصص بفاءٍ عطف ما لیس صله علی الذی استقرّ أنه الصّلة** شرح ابن عقیل: صص ۲۲۸-۲۲۴؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۵۷۸-۵۵۵؛
۱۵	حتی چگونه عاطف می‌شود؟، انواع أم؟، انواع أو؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**بعضا بحتّی اعطف علی کلٍّ ولا یکون إلا غایة الذی تلا** **وأم بها اعطف إثر همز التسویة أو همزة عن لفظ أیٍّ مغنیه** **وربما أسقطت الهمزة إن کان خفا المعنی بحذفها أمن** **وبانقطاع وبمعنی بل وفت إن تك ممّا قیّدت به خلت** **خیّر أبح قسّم وأبهم واشکك وإضرابٌ بها أیضا نمی** **وربّما عاقبت الواو إذا لم یلف ذو النطق للبس منفذا** شرح ابن عقیل: صص ۲۳۳-۲۲۸؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۶۱۰-۵۸۰؛
۱۶	احکام إمّا؟، لکن، لا و بل چه خصوصیت و شروطی برای عطف دارند؟، عطف بر ضمیر مرفوع متصل چگونه است؟ عطف بر ضمیر مجرور چطور؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**ومثل أو القصد إمّا الثانیة فی نحو إمّا ذی وإمّا النّائیة** **وأول لکن نفیا أو نهیا ولا نداءً او أمرا أو اثباتاً تلا** **وبل کلکن بعد مصحوبیها کلم أکن فی مربع بل تیها** **وانقل بها للثان حکم الأوّل فی الخبر المثبت والأمر الجلي** **وإن علی ضمیر رفع متصل عطفت فافصل بالضمیر المنفصل** **أو فاصل مّا ولا فصل یرد فی النّظم فاشیا وضعفه اعتقد** شرح ابن عقیل: صص ۲۳۹-۲۳۴؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۶۳۴-۶۱۱؛
۱۷	عطف بر ضمیر مجرور چه شروطی دارد؟، فاء و واو در چه صورتی حذف می‌شوند؟، آیا معطوف علیه حذف می‌شود؟، عطف فعل بر اسم شبیه به فعل و عکس آن چگونه است؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**وعود خافض لدی عطف علی ضمیر خفض لازما قد جعلا** **ولیس عندی لازما إذ قد أتی فی النّظم والنّثر الصّحیح مثبتا** **والفاء قد تحذف مع ما عطفت والواو إذ لا لبس وهی انفردت** **بعطف عامل مزال قد بقی معموله دفعا لوهم اتقی** **وحذف متبوع بدا عنا استبح وعطفك الفعل علی الفعل یصحّ** **واعطف علی اسم شبه فعل فعلا وعکسا استعمل تجده سهلا** شرح ابن عقیل: صص ۲۴۶-۲۳۹؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۶۶۲-۶۳۵؛
۱۸	تعریف بدل و انواع آن؟، حکم بدل از اسم استفهام؟، آیا فعل از فعل بذل می‌آید؟، اعرابِ کامل عبارتِ: «أنّك ابتهاجك استمال»؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**البدل:** **التَّابِعُ المَقْصُودُ بِالحُكْمِ بِلاَ وَاسِطَةٍ هُوَ المُسَمَّى بَدَلاَ** **مطابقاً أو بعضا او ما یشتمل علیه یلفی أو کمعطوف ببل** **وذا للاضراب اعز إن قصدا صحب ودون قصد غلط به سلب** **کزره خالدا وقبّله الیدا واعرفه حقه وخذ نبلا مُدی** **ومن ضمیر الحاضر الظاهر لا تبدله إلا ما إحاطة جلا** **أو اقتضی بعضا او اشتمالا کأنّك ابتهاجك استمالا** **وبدل المضمّن الهمز یلي همزا کمن ذا أسعید أم علي** **ویبدل الفعل من الفعل کمن یصل إلینا یستعن بما یعن** شرح ابن عقیل: صص ۲۵۴-۲۴۷؛ النحو الوافی ج ۳ صص ۶۸۸-۶۶۳؛
۱۹	تعریف وقف؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**الوقف:** **۸۸۲. تَنْوِیناً اثْرَ فَتْحٍ اجْعَلْ أَلِفَا وَقْفَاً وَتِلْوَ غَیْرِ فَتْحٍ احْذِفَا** **واحذف لوقف فی سوی اضطرار صلة غیر الفتح فی الإضمار** **وأشبهت إذاً منوناً نُصِب فألفاً فی الوقف نونها قلِب** **وحذفُ یا المنقوص ذی التنوین ما لم یُنصَب اولی من ثبون فاعلما** **وغیرُ ذی التنوین بالعکس وفی نحو مر لزوم ردِّ الیا اقتفی** **وغیرها التأنیث من مُحرَّك سکِّنه أو قِف رائم التحرك** **أو أشمِم الضّمّة أو قف مُضعِفا ما لیس همزاً أو علیلا إن قفا** **محرِّکاً وحرکات انقلا لساکن تحریکُهُ لن یُحظلا**

		شرح ابن عقیل: صص ۵۱۲-۵۰۸؛
۲۰	تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**ونقلُ فتح من سوى المهموزلا يراه بصرىّ وكوف نقلا** **والنقل إن يُعدم نظير ممتنع وذاك فى المهموز ليس يمتنع** **فى الوقف تا تأنيث الاسم ها جُعِل إن لم يكن بساكن صحَّ وُصِل** **وقلَّ ذا فى جمع تصحيح وما ضاهى وغيرُ ذين بالعكس انتمى** **وقف بها السكت على الفعل المُعل بحذف آخر كأعط من سأل** **وليس حتماً فى سوى ماكَع أو كيَع مجزوماً فراع ما رعَوا** شرح ابن عقیل: صص ۵۱۶-۵۱۲؛
۲۱	تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**وما فى الاستفهام إن جُرَّت حُذِف ألِفها وأولها الها إن تقف** **وليس حتماً فى سوى ما انخفضا باسم كقولك اقتضاء مَ اقتضى** **ووصل ذى الهاء أجز بكلِّ ما حرِّك تحريك بناءٍ لزما** **ووصلها بغير تحريك بنا أديم شذَّ فى المُدام استحسنا** **لربّما أعطى لفظُ الوصل ما للوقوف نثراً وفشا منتظماً** شرح ابن عقیل: صص ۵۱۹-۵۱۶؛
۲۲	تعریف اماله؟ تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**الإمالة:** **الألِفُ المبْدَلَ مِن يا فى طرف أمِل كذا الواقعُ منه اليا خلف** **دون مزيدٍ أو شذوذٍ ولِما تليه ها التأنيث ما الها عَدِما** **وهكذا بَدَلُ عين الفعل إن يؤل الى فلت كماضى خف ودِن** **كذاك تالي الياء والفصل اغتفر بحرف أو مع هاكجيبها أدِر** **كذاك ما يليه كسرٌ أو يلي تالي كسرٍ أو سكون قد ولي** **كسراً وفصلُ الها كلا فصل يُعدّ فدرهماك من يمله لم يصدّ** شرح ابن عقیل: صص ۵۲۳-۵۲۰؛
۲۳	تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**وحرف الاستعلا يكُفُّ مُظهرا من كسر أو يا وكذا تُكَفُّ زا** **إن كان ما يكفُّ بعد متصل أو بعد حرفٍ أو بحرفين فصِل** **كذا إذا قدِّم ما لم ينكسر أو يسكُن إثرَ الكسر كالمطواع مِر** **وكُفَّ مُستعل ورا ينكفُّ بكسر را كغارماً لا أجفو** **ولا تُمِلْ لسببٍ ما لم يتصل والكفُّ قد يوجبه ما ينفصل** شرح ابن عقیل: صص ۵۲۶-۵۲۳؛
۲۴	تمرینِ اعرابِ ابیات الفیة و درس‌های گذشته؟	**وقد أمالوا لتناسبٍ بلا داع سواها كعمادا وتلا** **ولا تُمِل ما لم ينل تمكّنا دون سماع غيرها وغيرنا** **والفتح قبل كسر راءٍ فى طرف امِلْ كللأيسر مل تكف الكُلف** **كَذَا الَّذِى تَلِيهِ هَا التَّأْنِيثِ فِى وَقْفٍ إِذَا مَا كَانَ غَيْرَ أَلِفِ** شرح ابن عقیل: صص ۵۲۸-۵۲۶؛